

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Auctoritates utriusque Testamenti

Nicolaus <de Hanapis>

[Straßburg], um 1475-80

De templo dei - De tribulacionibus

[urn:nbn:de:bsz:31-313490](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-313490)

33
Suscipatus est laban q̄ iacob sibi
deos suos abstulisset Genesis. xxxij.
Videns iacob tunicā filij sui ioseph
cruentatam putabat eū a bestia de-
uoratum Genesis. xxxvij.

Rubemite et gaadamite eūtes ad pos-
siones suas edificauerunt altare
iuxta iordanem unde turbati sūt fi-
lij putātes q̄ ipse se uellent ab eorū
lege separare Josue. xxxij.

Cū iussit sampson ad domū patris
sui socer eius putabat q̄ odio habe-
ret uxorem suā ideo eam alteri dedit
Judicium. xv.

Helip uidens annā labia mouere et
nullū verbū extra p̄ferre eā temulē
tam estimabat. 1. Regum. i.

Cū esset dauid cū achis rege geth
quasi custos capitū sui satrape dix-
erunt ad achis ut recederet dauid et
nō iret cum eis ad prelium ne forte
transfugeret contra eos ad saul. 1. Regum. xxij.

Misit dauid nūcīos ad regē amon
ut cōsolaretur eū sup patrū interitu
principes aut illi? putauerūt q̄ ve-
nisset ad explorandū ciuitatē. 1. Regum. x.

Postq̄ assuerus turbatus contra
aman ortū intrasset aman cecidit sup
lectū hester ut rogaret eā p̄ aīa sua
intrans aut rex et vidēs eū super les-
ctū regine suspicabatur q̄ eā uellet
opprimere Hester. vij.

Nūciantē ieremia uoluntatē dñi po-
pulo terre q̄ remāsit post destructio-
nem iherusalem dixerūt en loqueris
mendaciū non te misit dñs s̄ barnab
filius nerie incitat te aduersus nos
ut tradat nos in manus caldeorum
Ieremie. llij.

Vidētes discipuli dñm super mare
ambulātem putantes fantasma esse

Mathe. xxiiij.

Vidētes iudei discipulos xp̄i uarijs
linguis loquētes putauerūt eos esse
multo plenos Actū. ij.

Omnes discipuli xp̄i timebant pau-
lum post cōuersionem putantes eū
nō esse discipulum. Actū. ix.

Vidētes barbari viperam in manu
pauli ueniētē putabant eū homici-
dam esse Actū. xxvij.

Tribunus lyhas vidēs paulū a iu-
deis male tractatū dixit nōne tu es
egipcius qui ante hos dies tumultū
excitasti et eduxisti in desertū decem
milia hoīm Actū. xxi.

De templo dei.

Ordinauit deus per moysen
q̄ aaron et filij eius manū et
pedes lauarent q̄ taberna-
culū erant ingressuri Exodi. xxix.

Non licebat nisi paucis tabernacu-
lum intrare nec etiā ipius uasa tan-
gere Numeri. iij.

Diligencior fuit salomon ad edifi-
candū templū dñi q̄ domū ppriā in
xij. annis que tamen multo minor
erat. 1. Regū. viij.

Magnā etiā fecit in ipi? templi de-
dicacione solemnitate. 1. Regū. ix.

Joiada pontifex precepit ut athalia
extra templū duceretur et nō occide-
retur in templo. 1. Regū. x.

Magnā curā uidebat dñs de tēplo
habere q̄ p̄cepit tyro regi ut edifi-
cari ei domū in iherl̄m Esdre. i.

Darius rex p̄cepit ut edificaret do-
mus dñi in iherusalē et darenē sum-
ptus de archa regis ne opus impe-
diretur Esdre. vj.

Judei reuerfi de captiuitate babilo-
nie prius ceperunt edificare templū

dñi q̄ muros ciuitatis cū tamen in magno periculo essent die ac nocte ne meurzerent hostes Esdræ. iij.

Cōmendat thobias qz iuit ad templū dñi in iherusalē et ibi dñm adorauit Thobie. j.

Judas qñ obtinuit victoriā de inimicis qui templū dñi sōtanimauerūt dixit ad fratres ei⁹ anteq̄ faceret mentionem de pprijs ecce contriti sunt inimici nostri ascendam⁹ nūc mūda: re templū. j. Machabeorū. iij.

Rex demetrius statuit vt quicūqz fugerent ad templū qd̄ est in iherosolimis et in omnib; finib; eius obnoxius regi in omni negotio dimitatur. j. Machabeorū. x.

Xpus quadragesimo die p̄sentatus est ad templū Luce. ij.

Item anno. xij. in templo disputans est inuentus Luce. ij.

Item de templo ementes et vendentes eiecit Mathei. xxi.

Item in templo frequent̄ docuit et miracula fecit Mathei. xxi.

Arguebat dñs phariseos qui dicebant aurū templi sanctius templo. Mathei. xxij.

Petrus et iohannes ascende bāt in templū ad horam orationis nonam et tunc factū est primū miraculū sanctitatis Actuum. iij.

Angelus dñi in nocte iannā carceris aperiens et ap̄los inde educens dicit ite stātes loqm̄ini in templo plebi oia verba vite hui⁹ Actuum. v.

Judei paulū psequentes nolebāt eū in templo occidere s; traxerunt eū extra vt foris interficeretur Actuum. xxi.

¶ De temptacione dei contra homines.

Temptauit deus abrahā p̄ceptens vt filiū suum ymmolaret Genesis. xxij.

Dixit dñs ad moysen ecce pluā vobis māna de celo egrediat̄ p̄plus et colligāt q̄ sufficiūt p̄ singulos dies vt tēptem eū si ambulet in lege mea an nō Exodi. xvi.

Loquente dño cū moysē audiebat p̄plus vocem et sonitū buccine viderunt qz montē fumigantē et perterreti sūt ac pauore cācussi et dixit moyses nolite timere vt eū p̄baret vos venit deus Exodi. xv.

Dereliquit dñs ezechiam vt temptaret eū et nō fierent omnia q̄ erāt in corde ei⁹ qñ se: venerūt ad eū nūcijs regis babilonis. ij. Paralipo. xxxij.

Postq̄ thobias excecatus fuerat dicit de eo qz deus hanc tēptacōem permisit fieri vt p̄steris daretur exemplū paciētiē. Thobie. ij.

Dixit iudith filijs israhel quos holofernes destruere cogitabat memores esse debetis qz tēptati sūt patres vestri vt p̄barent si vere deum colerent Judith. viij.

Propt̄ grauissimas tribulacōes q̄s iob passus ē dicebat p̄bauit me q̄ si aurū qd̄ p̄ ignē transit Job. xxij.

Metebat dauid in ps. p̄ba me deus et tempta me. ps. xxv.

Volens deus petrū tēptare iussit eū venire ad aq̄s in quib; eū aliqualiē mergi permisit Mathei. xxij.

Dixit etiā philippus vn̄ emem⁹ panes Johannis. vi.

Accede vt probem vtrum sis filius meus esau Genesis. xxvij.

¶ De temptacione que fuit facta deo ab hominibus.

Sily israhel multociens tem-
ptauerūt deū in deserto Nūi
xiij. ergo sp male accidit eis
Superati in bello a philisteis dixē-
runt quare percussit nos dñs coram
philistim. 1. Regum. iij.

Et alia vice duxerunt philistim ar-
chaz dñi secū captā et plaga magna
percussit sunt. 1. Regū. iij.

Sciebat dauid se munctū esse in re-
gē et q̄ deceret post saul regnare nec
tamen voluit temptare deū et pone-
re in discrimine s̄ prudentē in omibz
agebat sed seipm vt debuit custodie-
bat. 1. Regum. xxij.

Ozias statuit vt transactis quinqz
diebz si nō veniret adiutoriū trade-
ret se et populū holofermi dixit autē
iudith presbiteris ciuitatis qui erāt
de illo cōsilio qui elis vos qui tēpta-
tis dñm Judith. viij.

Cristus dixit dyabolo qñ p̄guit eū
super pinnaculū templi nō temptab
dñm deū tuum Mathei. iij.

Itē dixit phariseis queren tibi vtrū
liceret tributū dare cesari volente
eum capere in sermone Quid me te-
ptatis ypocrite Mathei. xxij.

Dure corripuit petrus anamā et sa-
phirā eius vxorē dicens qd cōuenit
vobis tēptare spiritū dñi Actū. v.

De temptacione dyaboli.

Dyabolus in serpente p̄mos
parētes in parente debiliori
tēptare cepit sed in muliere.

Item a longe explorare incepit nec
statim comedere persuasit.

Item penam securitram negauit et
magna bona pmisit.

Itē nō temptauit de peccato ad qd
nullā haberent inclinacōem s̄ de fru-

ctus suauitate et odore ac sapore atz
excellenti dignitate et hoc totum per-
mendacium Gen. iij.

Dyabolus ostendit xpo oia regna
mundi qñ eū temptare voluit dicēs
oia ista tradita sūt michi et cui volo
dabo illa Mathei. iij. et Mathei. iij.

Petiuit dyabolus a deo vt tangeret
iob in rebz mulieris et in proprio cor-
pore in quo nō potuit eius callidi-
tas et malignitas Job. i.

Nō expedit temptacōem suā alteri
reuelare qui de eodē malo est tempta-
tus sic em cicius cadit Exemplū de
duobz presbiteris qui cōcupiscenciā
suā sibi inuicē indicabāt Dan. xij.

Temptacō dñi nos instruit ad vi-
tandū omne genus tēptacionū. fuit
em de tribz temptatus ad q̄ oia tēpta-
mēta mūdi pessit reduci Mathei. iij.

Ait dñs petro ecce sathan expetiuit
vos vt vos cribzaret sicut triticum
ego autē rogauī p̄ te vt non deficiat
fides tua Mathei. xij.

Dyabolus suavit iu de vt traderet do-
minū suū in manibz iudeorū Io. xij.

Dixit petrus anamie cur temptauit
sathanas cor tuū q̄ mentis spiri-
tū sancto Actuum. v.

De timore dei.

Efectus timoris dei frequen-
ter ē causa peccati. ideo dixit
abraham ad abymalech cō-
gitaui mecum dicens forsitan nō est
timor dei in loco isto et interficient
me Genesis. xx.

Timuerunt obstetricēs deum et ser-
uabāt mares et ideo edificauit illis
domos Exodi. i.

Volens deus filiis israhel timorem
suū multum incutere cū comitruis et

igne et signis alijs terribilibz legem
eis dedit Exodi. xx.

Post transitum maris rubri et sub
mersionem pharaonis timuit pplus
dnm Exodi. xiiij.

Abdias dispensator achab timebat
dnm valde nā inefficente iesabel pro
phetas dñi tulit illos. pphetas et ab
scondit eos. ij. Regū. viij.

Noies quos misit rex babilonis ad
inhabitandū samariā nō timuerunt
dnm et immisit eis dñs leones q̄ in
fficiebāt eos. ij. Regū. xvij.

Cōstituit iosaphat iudices in cūctis
ciuitatibz iuda et in cetera pcepit
eis dicēs sit timor dñi vobiscū et cū
diligencia cūcta facite. ij. Para. xij.

Thobias senior filiū suū ab infan
cia deū timere docuit Thobie. i.

Item timentes deū ad cōiuiū voca
ri iussit Thobie. ij.

Item plus timens deū q̄ regem ra
piebat cadauera occisorū et sepelie
bat ea Thobie. ij.

Filia raguelis in oracione sua dice
bat virū cū timore tuo nō ex libidine
cōsenti suscipere Thobie. iij.

Angelus dixit ad raguelē noli timē
filia tuā dare thobie qm̄ huic timēti
deū debet cōiunx filia tua Tho. viij.

Thobias et raguel cum amicis suis
in timore dñi nuptiarū cōiuiū ex
ercebant Thobie. ix.

Judith erat vidua in omibz famosa
qm̄ timebat deū valde nec erat q̄ de
illa verbū malū loq̄ret Judith. viij.

In alia q̄bz iob cōmendat signā
ter dī et noiatur timor dñi Job. i.

Vnde ip̄e dixit. xxxi. q̄i timentes sup
me fluctus timui deū. Mulier forte
tis ac timens deum ip̄a laudabitur
puerbiozū. xxxj.

Cū plagis multis perimeretur elea
zar ait tu scis dñe q̄ cū a morte pos
sem liberari duos corporis sustineo
dolores sm̄ animā ppter timorē tuū
libenē hec pacior. ij. Macha. viij.

Cōmota tempestate nautē ionam mi
serūt in mare et stetit mare a seruo
re suo et timuerunt viri timore ma
gno dñm et hostias ymmolauerunt
et vota vouerunt Jone. i.

Timendus est deus q̄ potest multa
bona cōferre. Vnde thobie habebis
multa bona si timu eris deū.

Item potest mala inferre Vñ Ma
thai. x. Timete eū q̄ potest corpus et
animā mittere in iehennam.

Graviter punitus est seruus qui ta
lentū accepit ppter timorem dñi sui
nō multiplicauit Mathei. xxv.

Occasione cornelij timentis deū ait
petrus in omni gente qui timet de
um et operatur iusticiam acceptus
est illi Actū. x.

De timore hominum.

O Timens abraham abyssa
lech dixit ei deus tecum est in
vniuersis que agis mira er
go michi ne noceas michi Genesim
vicefimo primo.

Egipci persequentes filios israhel
qui ibant per medium maris rubri
dixerunt fugiamus israhelē deus
enim pugnat p̄ eis Exodi. xvij.

Videns saul q̄ dominus esset cum
dauid cepit timere eum. primo. Re
gum. xvij.

Princeps quinquagenarij tercius
missus ad helyam timuit eum et hu
miliauit se illi et ideo non est sicut
p̄iores ab igne cōsumptus. quarto.
Regum. i.

Cum cōpletus esset murus in iherusalem timuerunt vniuersae gentes que crāt in circuitu eius Naemie. vi.
 Cecidit timor iude ac fratrum sup oēs in circuitu eorum. 1. Machabeorum. iiij.
 Audientes aduersarij qd iudas esset paratus cū suis in bello timuerunt ac formidauerunt in corde suo. secūdo. Machabeorum. xij.

Herodes timebat iohannē scđes eū virū iustū et sanctū Marci. vi.

Post terribilez mortē ananie et uxoris eius erāt oēs discipuli in porticu salomonis ceterorum autē nemo audebat se iūgere illis Actuum. v.

Cū factus esset tertie motus in carcere ubi erat paulus et hylas positi custos carceris tremefacti p̄cidit paulo et hyle ad pedes dicens dñe quid me oportet facere vt saluus sis Actuum. xvi.

De tyrannis.

O Arias adiuuēt malicias pharao vt filius israhel posset extingui Exodi. viij. et. v.

Primo enim fecit eos diris operibus affligi Exodi. i.

Deinde masculos natos in flumine proci nec eos voluit dimittere nisi plagis magnis vt deo suo sanctificarent Exodi. viij.

Admbeleseth amputauit sumitates manuū ac pedū. lxx. regū. Iudicū. i.

Abymalech filius gedemū vtrpatus super pplm. lxx. fies suos occidit sup lapidem vnū. Iudicū. ix.

Haul quesiuit dauid ad mortem et occidit. lxxx. viros portantes ex hoc ex h̄ occasione ipsius. i. Regū. xxij.

Jesabel fecit queri h̄salam ad mortem quia ipse fecit pphetas baal occi

di. iiij. Regum. xix.

Ipa etiā fecit lapidari nabob p falsū testimoniu. iiij. Regū. xxj.

Ahab fecit pom micheā pphetā in carcere et pane tribulacōis et aqua angustie sustentari. iiij. Regū. xxij.

Cū factū esset verbū dñi in manu yheu contra baasan regem israhel et domū eius occidit baasa pphetā p̄dictum. iiij. Regū. xxv.

Manasses rex sanguinē innoxii effudit et impleuit iherusalem cruore innocentiū. iiij. Regū. xxij.

Nabuchodonosor dixit holoferni qd non parceret oculus eius vlli regno Judith. i.

De holoferne dicit qd tantus metus cunctis p̄ncipis illis incubuit vt vniuersarū urbium habitatores p̄ncipes et honorati simul cū pplis exirent obuiā venienti suscipientes eū cum coronis et lampadibus ducentes choros in tybijs et tympanis et tū ista facientes nō poterant ferocitatē eius mitigare Judith. iiij.

De nequicia amari q̄ volebat omēs iudeos occidere habet Mester. iiij.

Rex babilonis occidit filios regis sedechie in oculis eius oculos q̄ ipsi eruit et vixit eū pedibus vt adduceret eū in babilonē Jeremie. xxxix. et. iij. Regum. xxv.

Nabuchodonosor p̄cepit vt omēs prudentes occiderentur qz nescierūt sompniū suū exponere Danielis. i.

Item tres pueros in fornacem ardentem misit Danielis. iiij.

Ip̄m damelen misit in lacum leonum Danielis. vi.

Anthioch⁹ ascendit iherosolimam et fecit eedem hoim horribilē et post effudit sanguinē innocentē p̄ circuitū

sanctificationis. 1. Machabeorum. 1.

Triphon captus ionatha et tenes percipit pro eius liberatione centum talenta argenti et duos filios quos cum cepisset patrem cum filiis occidit. 1. Machabeorum. 13.

Andronicus rogatus a menelao et pro munera eius corruptus occidit omnium summum sacerdotem. 1. Machabeorum. 14.

Anthiochus menelaum sacrilegum de multis sceleribus accusatum absolvit et accusationes eius dampnavit. 1. Machabeorum. 15.

De crudelitate facta in eleazarum. 1. Machabeorum. 16.

De septem filiis cum matre secundo. 1. Machabeorum. 17.

Herodes multos innocentes occidit volens christum occidere. Matthei. 23.

Herodes tetrarcha iohannem baptistam ad petitionem mulierum decolavit. Matthei. 23.

Pylatus non inveniens causam in christo ipsum enim crudeliter flagellavit et occidit. Matthei. 27.

Herodes agrippa misit manum ut affligeret quosdam de ecclesia occidit autem iacobum fratrem iohannis gladio videns quod placeret iudeis voluit apprehendere petrum et appretensum misit in carcerem. Actuum. 12.

De crudelitate tyrannorum satis patet in passionibus sanctorum.

De crudelitate facta in paulo nota. Actuum. 23.

De tribulationibus.

Ius creavit ioseph in captivitate quam creasset inter fratres suos. Genesis. 37.

Fratres ioseph dixerunt merito hec patimur quia peccavimus in fratrem nostrum idcirco venit super nos tribu-

lacio. Genesis. 45.

Filii israel creaverunt ex oppressionibus et afflictionibus egiptiorum et quanto magis opprimebantur tanto magis multiplicabantur. Exodi. 1.

Filii israel afflicti serpentibus ignitis dixerunt moysi locuti sumus contra deum et contra te et plus non dixerunt. numerum. 21.

Fugiens david a facie absolon suo suo maledicenti sibi non respondit sed patienter sustinuit. 1. Regum. 21.

Obtenta autem victoria superbiuit et populum nuare fecit. 1. Regum. 22.

Et postea videns dominum populum cedentem peccatum recognovit.

Nehyam fugientem isabel angelus confortavit. 1. Regum. 18.

Pane tribulationis et aqua angustie iustus est micheas sustentari quod noluit regi achab respondere iuxta velle suum. 1. Regum. 18.

Voluit deus ut viri iude a rege egiptiorum affligerentur ut scirent divitiarum servitutis divine et servitutis regni terrarum. 1. Paralip. 21.

Postquam manasses vinctus fuit et ductus in babilonem egit penitentiam valde coram domino et exaudivit dominus orationem suam. 1. Paralip. 33.

In tempore tribulationis sue clamaverunt ad te et tu de celo exaudivisti eos secundum miserationes tuas magnas dedisti salvatores. 1. Neemie. 1.

Postquam thobias excecatus est et ab inimicis suis derisus a domino multipliciter est consolatus. 1. Thobie. 1.

Judith de populo suo ait memores esse debetis quomodo pater vester abraham temptatus est et per multas tribulationes effectus est amicus dei. Judith. 13.

Job tribulaciones multas sustinuit
in amissione rerū et liberorū suorū
in graui corporis infirmitate in cō-
tumelia vxoris et aliorum amitorū
Job per totum.

Jeremias p̄ veritate quā pp̄lo p̄di-
cabat q̄nq̄ p̄cussus fuit Jere. xxxv.

Paul⁹ in carceratus tandem lapidat⁹

Bene apparet dñm esse cū tribula-
tis p̄ tres p̄ueros in fornace cū qui-
bus nabuchodonosor vidit xpm̄ fini-
lem filio dei Dane. iij.

Ezechiel in caldea in medio capti-
uorū vidit dei mirabiles reuelacio-
nes Ezechiel. i.

Nabuchodonosor in p̄speritate ar-
rogans fuit et superbus q̄n aut̄ eiect⁹
est ab hominibus et in bestia mutat⁹
sensu recepit quē in p̄speritate pers-
didit et deū laudauit qd̄ prius vitu-
perauit Danielis. iij.

De tribulatione danielis habetur
Danielis. vi.

Item de susanna Danielis. xij.

Post obitū machabei emerferūt in-
qui et facta est fames valida et con-
stituit bachides impios dños regio-
nis et facta est tribulatio magna in
israhel. Machabeorū. ix.

Decretū erit contra iudeos q̄ omēs
trucidarent qui sacrificare nolebāt
et paternas dei leges relinquere. ij.

Machabeo. vi. Tbi nota de eleazar

Tre de mae et. vii. filijs. ij. Mach. vii.

Antiochus san⁹ superbus et fuit cla-
tus a deo autē percussus humilita-
tis verba p̄tulit. ij. Macha. ix.

Item xps̄ natus p̄ressurā mūdi per
totā vitam suā hic p̄pessus est ut
patet in euangelio.

Apostoli flagellati ibant gaudentes
a cōspectu consilij qm̄ digni habiti

funt p̄ nomme ihesu contumeliā pa-
ti Actuum. vi.

Paulus etiā multas tribulaciones
sustinuit Actuum. ix.

Item ipse et fratres hortabantur ut
permanerent in fide qm̄ per multas
tribulaciones oportet nos intrare in
regnū dei Actuum. xiiij.

De veritate.

Balaach rex moab voluit q̄
baalam dixit bona de filijs
israhel licet vera essent et eū
honorauit sicut fecisset si s̄m volun-
tate suā locutus fuisset Num. xxiiij.

Joathas filius ieroboal fugit a fac-
cie abymalech cum dixisset verum
de eo et de illis qui cum male eleger-
runt Judicum. ix.

Tratus est saul cōtra ionatham filiū
suum qui dauid virū innocentem ex-
cusauit. 1. Regū. xx.

Cū increpasset ananiam p̄pheta aza rē-
gē misit eū in neruū. ij. Paralip. xv.

Ad imperiū regis ioas lapidatus ē
zacharias filius ioiade qui reges et
p̄ncipes arguebat eo q̄ dñm dēre-
liquissent. ij. Paralipommon. xxiiij.

Cū dixisset achioz magnalia q̄ fecit
deus p̄ filijs israhel et magnā eius
potenciam irati sunt omnes magna-
tes holofanis et cogitabāt interfice-
re eum et holofanes etiam indigna-
tus est Judith. vi.

Cū legisset baruch verba que scri-
psit ex ore iheremie coram ioachim
rege iuda fecit rex volumen p̄ci in
ignē eo q̄ dicebat ibi veritas de ciui-
tate israhel Jeremie. xxxvi.

Postea q̄ p̄phetizauit ieremias ca-
pituitate ciuitatis missus fuerat in
lacū vbi nō fuerat aq̄ Jere. xxxviij.